

ਪੀ ਏ ਯੂ ਦਾ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਲਈ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ

ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ ਏ ਯੂ), ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮਿੱਟੀ ਪਰਖ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਈ ਖੋਜ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।

ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਣਕ-ਝੋਨਾ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਲਾਗਤ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪਰਖ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਬੇਹੱਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਗੋਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 31% ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਫਾਸਫੋਰਸ ਤੱਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਅਤੇ 30% ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਤਰਾ ਵਧੇਰੇ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਹੈ। 19% ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਫਾਸਫੋਰਸ ਤੱਤ ਦੀ ਮਿਕਦਾਰ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਖਾਦ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਮਾਤਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚਲੇ ਵਧੇਰੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਤੱਤ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫ਼ਸਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖਾਦ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਰਤਣਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਵਾਹੁਣ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜੈਵਿਕ ਮਾਦਾ ਅਤੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਤੱਤ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵੱਧਦੀ ਹੈ।

ਪੀ ਏ ਯੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਖੋਜ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਢੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਫਾਸਫੋਰਸ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਲਈ ਕਣਕ ਜਾਂ ਆਲੂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵਿਚ 55 ਕਿੱਲੋ ਡੀ ਏ ਪੀ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਵਾਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਰਤੋਂ 65 ਕਿੱਲੋ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮਿੱਟੀ ਪਰਖ ਵਿਚ ਫਾਸਫੋਰਸ ਤੱਤ ਦੀ ਘਾਟ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਤਰਾ 25 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਫਾਸਫੋਰਸ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 50 ਫ਼ੀਸਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭੂਮੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਧਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ 9-20 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਫਾਸਫੋਰਸ ਅਤੇ ਜੈਵਿਕ ਮਾਦਾ 0.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਣਕ ਨੂੰ ਡੀ ਏ ਪੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ

ਜੈਵਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਕਣਕ ਵਿਚ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਗੀਆਂ ਜਾਂ ਰੂੜੀ ਦੀ ਖਾਦ ਜਾਂ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਦੀ ਸਲਰੀ 2.5 ਟਨ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਪਾਈ ਜਾਵੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਅੱਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਣਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਲੂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵਿਚ 10 ਟਨ ਰੂੜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਡੀ ਏ ਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਾਸਫੋਰਸ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਫ਼ਸਲਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਕ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਡੀ ਏ ਪੀ ਉਪਲੱਬਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿੰਗਲ ਸੁਪਰ ਫਾਸਫੇਟ (16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਫਾਰਸਫੋਰਸ) ਜਾਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋ ਫਾਸਫੇਟ (20 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਫਾਰਸਫੋਰਸ) ਕਣਕ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।